

Anonymiserad version

Översättning

C-758/19 - 1

Mål C-758/19

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

16 oktober 2019

Domstol som begär förhandsavgörande:

Polymeles Protodikeio Athinon (Grekland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

18 juni 2019

Kärande:

OH

Svarande:

ID

[utelämnas]

POLYMELES PROTODIKEIO ATHINON

[utelämnas]

har sammanträtt i en offentlig förhandling den 10 januari 2019 för att döma i målet mellan:

KÄRANDEN: OH, [utelämnas], med hemvist i Aten [utelämnas]

och

SVARANDEN: ID [utelämnas], med hemvist i Kifisia – Attika [utelämnas].

[Orig. s. 2] Käranden har yrkat att hans talan, som ingavs den 13 september 2017, ska bifallas [utelämnas]. [Processuella frågor]

[utelämnas]

MOT BAKGRUND AV RÄTTEGÅNGSHANDLINGARNA HAR DEN
HÄNSKJUTANDE DOMSTOLEN

FATTAT FÖLJANDE BESLUT ENLIGT LAG

Enligt bestämmelserna i artikel 343 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) ska unionen, på de villkor som anges i protokollet av den 8 april 1965 om Europeiska unionens immunitet och privilegier, inom medlemsstaternas territorier åtnjuta den immunitet och de privilegier som krävs för att den ska kunna fullgöra sin uppgift. Detsamma ska gälla för Europeiska centralbanken och Europeiska investeringsbanken. Vidare stadgas det i artikel 11 i protokollet av den 8 april 1965 om Europeiska unionens immunitet och privilegier, nu protokoll nr 7 som återfinns som bilaga till fördraget, att ”[i]nom varje medlemsstats territorium och oberoende av statstillhörighet ska tjänstemän och övriga anställda i unionen: a) åtnjuta immunitet mot rättsliga förfaranden vad avser handlingar som de har begått i sin tjänsteutövning, inbegripet muntliga och skriftliga uttalanden, om inte annat följer av bestämmelserna i de fördrag som dels behandlar reglerna för tjänstemännens och de anställdas ansvar gentemot unionen, och dels Europeiska unionens domstols behörighet att döma i tvister mellan unionen och dess tjänstemän och övriga anställda; de ska åtnjuta denna immunitet även efter det att deras uppdrag har upphört”. Det preciseras i artikel 17 i samma protokoll **[Orig. s. 3]** dels att privilegier, immunitet och lättnader endast ska beviljas unionens tjänstemän och övriga anställda om det ligger i unionens intresse, dels att var och en av unionens institutioner ska upphäva den immunitet som har beviljats en tjänsteman eller en annan anställd, om institutionen anser att upphävandet av immuniteten inte strider mot unionens intresse. Slutligen stadgas det i artikel 19 i protokollet att artiklarna 11–14 och artikel 17 ska vara tillämpliga på kommissionens ledamöter. Ovannämnda bestämmelser i artikel 343 FEUF ger därför unionen den immunitet och de privilegier som krävs för att den ska kunna fullgöra sin uppgift, det vill säga privilegier och immunitet i samband med att unionen utövar sina tilldelade befogenheter. Deras räckvidd och innehåll fastställs i ovannämnda protokoll av den 8 april 1965. Europeiska unionens domstol (nedan kallad EU-domstolen) har slagit fast att de privilegier och den immunitet som stadgas i detta protokoll endast är av praktiskt slag och därför är begränsade till vad som behövs för att undvika att det ställs upp hinder för unionens funktion och oavhängighet. Till följd av detta utesluter immunitet eller immunitet mot rättsliga förfaranden enligt protokoll nr 7 till FEUF inte a priori de nationella domstolarnas behörighet, men det ska i varje enskilt fall prövas huruvida den aktuella tvisten omfattas av EU-domstolens behörighet. Det har till exempel slagits fast att även om utmätning av fordringar hos gemenskaperna under vissa omständigheter kan ställa upp hinder för gemenskapernas funktion och oavhängighet, kan begäran om att tillämpa ett utmättningsförfarande mot kommissionen i egenskap av tredjeman sammanfattningsvis bifallas för fordringar som sökanden har hos kommissionen i form av hyreskrav (EU-domstolens beslut av den 11 april 1989, S.A. Générale de Banque/kommissionen, C-1/88, REG 1989, s. 857, punkterna 9 och 15, och

tribunalens dom av den 19 mars 2010, Gollnisch/parlamentet, T-42/06, REG 2010, s. II-1135, punkt 94). I samma sammanhang har det även påpekats att unionens institutioner inte får återöppna den aktuella immuniteten och de aktuella privilegierna för att vägra att lämna uppgifter och upplysningar som de har inhämtat [**Orig. s. 4**] i fråga om överträdelse av unionsrätten till de nationella rättsinstanserna. En sådan vägran skulle utgöra ett åsidosättande av både den skyldighet till lojalt samarbete som institutionerna har enligt artikel 4.3 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 19 i själva protokollet (se EU-domstolens beslut av den 13 juli 1990, Zwartveld m.fl., C-2/88, REG 1990, s. I-3365, punkterna 20 och 21 [utelämnas]). Vidare ansåg personaldomstolen i de förenade målen F-124/05 och F-96/06 (dom av den 13 januari 2010, [punkt 231]) att den immunitet mot rättsliga förfaranden som föreskrivs i artikel 11 (tidigare artikel 12) i protokollet om immunitet och privilegier skyddar tjänstemän och anställda mot att medlemsstaternas myndigheter inleder straffrättsliga förfaranden vad avser handlingar som de har begått i sin tjänsteutövning. I samband med tolkningen av bestämmelsen i artikel 8 i protokollet, som emellertid rör Europaparlamentsledamöternas immunitet, har EU-domstolen slagit fast att en Europaparlamentsledamots yttrande endast omfattas av immunitet om det görs i samband med att vederbörande utövar sitt ämbete, vilket inte nödvändigtvis är fallet med ett yttrande som gjorts av en Europaparlamentsledamot utanför Europaparlamentet och som lett till åtal för förtal i dennes ursprungsmedlemsstat. När det gäller yttranden av en Europaparlamentsledamot som medfört åtal i dennes ursprungsmedlemsstat, ska det konstateras att ”immunitet enligt artikel 8 i protokollet ... utgör hinder för de nationella rättsvärdande myndigheterna och domstolarna att utöva sin respektive behörighet att lagföra och utdöma påföljder för brott i syfte att säkerställa den allmänna ordningen på sitt territorium och därmed helt berövar de personer som lidit skada av dessa uttalanden möjlighet till rättslig prövning, i förekommande fall inbegripet möjligheten att i tvistemål begära ersättning för skadan” (EU-domstolens dom av den 6 september 2011, C-163/10, Patriciello, REG 2011, s. I-7565, punkterna 18 och 34, samt domen Gollnisch, punkt 58). Slutligen har det även slagits fast att EU-domstolen inte är [**Orig. s. 5**] behörig att pröva en talan om (utomobligatoriskt) skadeståndsansvar bara för att den omtvistade handlingen har begåtts i Europaparlamentets lokaler (EU-domstolens dom av den 22 mars 1990, Le Pen och Front National, C-201/89). Enligt bestämmelserna i artikel 3.2 i Kodikas Politikis Dikonomias (den grekiska civilprocesslagen) omfattas utlänningar som åtnjuter immunitet mot rättsliga förfaranden inte av de grekiska domstolarnas behörighet, med undantag för tvister om rättigheter som är knutna till fast egendom, när det beaktas att bestämmelsen enbart rör utlänningar och inte greker [utelämnas] [*nationell rättspraxis*]. Vidare stadgas det i artikel 24 i Kodikas Politikis Dikonomias att greker som åtnjuter immunitet mot rättsliga förfaranden samt tjänstemän utstationerade i utlandet omfattas av behörigheten för domstolen i den domkrets där de var bosatta före utstationeringen, eller av behörigheten för domstolen i landets huvudstad, om de berörda inte var bosatta i Grekland före utstationeringen. Den sistnämnda bestämmelsen strider uppenbarligen mot de unionsrättsliga bestämmelserna av högre rangordning i artikel 343 FEUF samt

artiklarna 11, 17 och 19 i protokoll nr 7 (EU-domstolens dom [av den 15 juli 1964.] Costa/ENEL, 6/64), enligt vilka Europeiska kommissionens tjänstemän, övriga anställda och ledamöter oberoende av statstillhörighet uttryckligen åtnjuter immunitet mot rättsliga förfaranden. Enligt artiklarna 13 och 17 i fördraget om Europeiska unionen är Europeiska kommissionen för övrigt unionens institution par excellence. Det går därför inte att dra den slutsatsen att dess ledamöter, kommissionärerna, likställs med diplomater eller ambassadörer för den medlemsstat där de är medborgare och därmed omfattas av tillämpningsområdet för Wienkonventionen av den [18] april 1961 (som ratificerades genom lagdekret nr 503/1970) eller att deras immunitet mot rättsliga förfaranden av samma skäl inte kan göras gällande gentemot domstolarna i den utsändande staten, det vill säga den medlemsstat där de är medborgare. Enligt artikel 267 FEUF ska Europeiska unionens domstol slutligen vara behörig att meddela förhandsavgöranden angående: a) tolkningen av fördragen; b) giltigheten och tolkningen av rättsakter som beslutas av unionens institutioner, organ eller byråer. **[Orig. s. 6]** När en sådan fråga uppkommer vid en domstol i en medlemsstat får den domstolen, om den anser att ett beslut i frågan är nödvändigt för att döma i saken, därför begära att domstolen meddelar ett förhandsavgörande [utelämnas] [*nationell rättspraxis*].

I sin ansökan har käranden anfört att han år 2004 mot bakgrund av sin akademiska bana, karriär och arbetslivserfarenhet i Grekland och utomlands tackade ja till erbjudandet om att få tjänstgöra som särskild juridisk rådgivare vid Hälso- och sjukvårdsministeriet, för vilket svaranden innehade det politiska ledarskapet. Senare och fram till år 2014 tjänstgjorde käranden hos svaranden, i den sistnämndas bästa intresse, i samband med uppdrag av allehanda slag som svaranden tilldelades (kandidering till republikens presidentämbete, försvarsministeriet, utrikesministeriet). I detta sammanhang skötte käranden inte enbart yrkesrelaterade ärenden åt svaranden, utan även personliga. På grund av kärandens och svarandens utmärkta samarbete och kärandens effektiva fullgörande av sina uppgifter följde käranden med svaranden till Bryssel, där svaranden tillträdde som EU-kommissionär och käranden fick befattningen som biträdande direktör för svarandens kontor. I nämnda befattning ansvarade käranden för portföljen migration, inrikes frågor och medborgarskap, som tillhörde svarandens kontor, och behandlade följaktligen frågor som rörde säkerhet och brottsbekämpning, men skötte även personliga ärenden åt svaranden. I september 2015 entledigade svaranden käranden från alla uppgifter med anknytning till ovannämnda tjänst och tilldelade honom i stället uppgifter inom ramen för narkotikabekämpning och främjande av unionens medborgarskapspolitik. Käranden upplevde detta beslut som en förolämpning med hänsyn till hans yrkesmässiga och vetenskapliga meriter. Trots detta fortsatte käranden att tjänstgöra hos svaranden på ett föredömligt sätt, men i april 2016 bad svaranden, helt omotiverat, käranden att säga upp sig från sin tjänst. I detta sammanhang preciserade svaranden att han, om käranden vägrade att säga upp sig, skulle underteckna uppsägningen av kärandens anställningsförhållande med Europeiska kommissionen. I slutet av april 2016 meddelade Europeiska kommissionens generaldirektorat för personal och säkerhet käranden att hans

anställningsförhållande [**Orig. s. 7**] med Europeiska kommissionen var uppsagt till följd av att svaranden formellt hade meddelat att han hade tappat förtroendet för käranden, vilket fick till följd att käranden inte ens fick möjlighet att framföra sina synpunkter innan ovannämnda generaldirektorat fattade det aktuella beslutet. Käranden ingav klagomål, som lämnades utan bifall, och väckte sedan talan vid EU-domstolen. Käranden har gjort gällande att svaranden kränkte kärandens värdighet och käranden som person, när svaranden helt omotiverat, och utan att ge käranden möjlighet att försvara sig, uppgav att han hade tappat förtroendet för käranden och att käranden inte klarade av att utföra de tilldelade uppgifterna, vilket i sin tur oundvikligen fick till följd att kärandens arbetsförhållande med Europeiska kommissionen upphörde. Käranden har även anfört att svarandens ovan beskrivna inkorrekta beteende åsamkade käranden en enorm materiell skada – utebliven lön från Europeiska kommissionen för perioden från den 1 november 2016 till den 31 oktober 2019 med ett belopp om 452 299,32 euro – men även en ideell skada, eftersom anklagelserna mot käranden har undergrävt kärandens renommé, framtida liv och ställning inom Europeiska unionens kretsar och institutioner. Av dessa skäl har käranden yrkat att den hänskjutande domstolen, genom interimistiskt verkställbart beslut, ska förplikta svaranden att (a) ersätta den åsamkade materiella skadan, som specificerats och anförts i ansökan, med ett belopp om 452 299,32 euro, jämte lagstadgad ränta räknat från delgivningens datum; (b) ersätta den ideella skadan till följd av svarandens inkorrekta och rättsstridiga beteende med ett belopp om 600 000 euro; c) ta tillbaka de kränkande, falska och inkorrekta uttalandena samt ersätta rättegångskostnaderna.

Förevarande tvistemål, vars föremål har beskrivits ovan, har anhängiggjorts mot en kommissionär som är grekisk medborgare, men som åtnjuter immunitet mot rättsliga förfaranden enligt artikel 343 FEUF samt artiklarna 11, 17 och 19 i protokollet. I detta hänseende preciseras det i meddelandet av den 22 december 2017 från Europeiska kommissionens generaldirektorat för personal och säkerhet att ”ID [**Orig. s. 8**], kommissionär för medborgarskap, migration och inrikes frågor, i egenskap av kommissionsledamot åtnjuter immunitet för handlingar som vederbörande har begått i sin tjänsteutövning, inbegripet muntliga och skriftliga uttalanden, i enlighet med artiklarna 11 och 19 i protokoll nr 7 om Europeiska unionens immunitet. Immuniteten får upphävas av kommissionsledamöternas kollegium på begäran av en nationell rättsinstans, förutsatt att detta upphävande inte strider mot unionens intresse”.

I förevarande fall pågår inget brottmål mot den svarande kommissionären där den behöriga nationella rättsinstansen har begärt att immuniteten ska upphävas utan ett tvistemål angående – som beskrivits ovan – ersättning för såväl materiell som ideell skada.

Mot bakgrund av de rättsliga övervägandena i den första delen av detta beslut önskar den hänskjutande domstolens få klarhet i hur de inte helt tydliga bestämmelserna i artikel 343 FEUF jämförd med artiklarna 11, 17 och 19 i protokollet ska tolkas. Denna (tolknings-) fråga omfattas enligt artikel 267 FEUF

av EU-domstolens exklusiva behörighet. Den hänskjutande domstolen anser det därför vara nödvändigt att vilandeförklara målet [utelämnas] och hänskjuta följande tolkningsfrågor till EU-domstolen för förhandsavgörande:

[utelämnas] [tolkningsfrågornas lydelse som i domslutet]

[Orig. s. 9] AV DESSA SKÅL BESLUTAS:

Målet vilandeförklaras.

Följande tolkningsfrågor hänskjuts [utelämnas] med stöd av artikel 267 FEUF till Europeiska unionens domstol för förhandsavgörande:

- 1) Överlappar begreppen immunitet mot rättsliga förfaranden och immunitet i artikel 11 i protokollet, så som de är uttryckta och mot bakgrund av deras syfte, varandra?
- 2) Omfattar och täcker begreppen ”immunitet mot rättsliga förfaranden/immunitet” i ovannämnda artikel 11, förutom brottmål, även tvistemål som skadelidande tredjemån anhängiggör mot kommissionsledamöter?
- 3) Får en kommissionärs ”immunitet mot rättsliga förfaranden/immunitet” även upphävas i samband med ett tvistemål mot den berörda kommissionären så som det som har anhängiggjorts i förevarande situation? Vem ska i så fall inleda upphävandeförfarandet?
- 4) Är unionens rättsinstanser behöriga att avgöra en talan om utomobligatoriskt skadeståndsansvar mot en kommissionär så som den som har väckts i förevarande situation?

Prövat och beslutat i Aten den 18 juni 2019.

[utelämnas]